

Ärende: VN/22906/2020

Digitalisaation edistämisen ohjelman (Digiohjelma) lainsäädäntötyöryhmän koonti ja näkemykset digitalisaation säädöstilanteesta ja muutosehdotuksista

Työryhmä toivoo vapaata palautetta tunnistamiinsa tunnistamistaan teemoista ja niistä tehdyistä johtopäätöksistä

1. Onko muistiossa tunnistettu digitalisaation edistämisen kannalta keskeiset teemat lainsäädännön näkökulmasta?

-

2. Onko jokin teema jäänyt kokonaan tunnistamatta?

-

a. Työryhmän näkemykset lainvalmistelun kehittämistarpeista (luku 2 alalukuineen)

-

b. Työryhmän näkemykset nykylainsäädännön soveltamisen tukemisesta (luku 3 alalukuineen)

-

c. Työryhmän näkemykset nykylainsäädännön arviointitarpeista (luku 4 alalukuineen)

Folktinget tar i enlighet med sitt lagstadgade uppdrag (lag om Svenska Finlands folkting 1331/2003) ställning till frågor av betydelse för den svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter.

Folktinget föreslår att det tas in en specialbestämmelse i lagstiftningen om digitala tjänster i syfte att säkerställa att envars språkliga rättigheter med stöd av språklagen (423/2003) tillgodoses när tjänsterna planeras och utvecklas.

Folktinget konstaterar att digitaliseringen av samhället är en viktig fråga för landets befolkning. Svenskspråkiga personers möjligheter att använda offentliga digitala tjänster och delta i den samhälleliga verksamheten på sitt eget språk har en direkt anknytning till att de språkliga rättigheterna tryggas. Det är därför angeläget att språket i de offentliga digitala tjänsterna beaktas genomgående när tjänsterna planeras och utvecklas, så att den svenskspråkiga befolkningens lagstadgade rätt till tjänster på sitt eget språk tillgodoses.

Syftet med lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019) är att främja tillgången till digitala tjänster och på så sätt förbättra allas möjligheter att använda digitala tjänster enligt lika villkor. Myndigheterna ska därtill använda ett klart och begripligt språk. Lagen innehåller emellertid inte bestämmelser om tillgodosende av språkliga rättigheter i offentliga digitala tjänster.

Folktinget konstaterar att avsaknaden av språkbestämmelser i en speciallag ofta motiveras med att gällande bestämmelser redan finns i en allmän lag. När det gäller tillämpningen av lagen om digitala tjänster har det dock visat sig att det kan finnas till och med uppenbara brister i tvåspråkiga myndigheters information på svenska i digitala tjänster. Det här leder till att den svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter inte tryggas i tillräcklig utsträckning vid användningen av digitala tjänster.

Enligt justitieministeriet är 29 procent av de svenskspråkiga missnöjda med statens e-tjänster, medan motsvarande andel bland de finskspråkiga är sex procent (ministeriets sakkunnigyttrande till riksdagens grundlagsutskott 18.3.2022). Motsvarande erfarenheter har också Folktinget, som tar emot tiotals anmälningar om brister i digitala tjänster på svenska per år. I de offentliga digitala tjänsterna är det viktigt att både innehåll och funktionalitet i allt väsentligt är likvärdiga på båda språken, men detta är ofta inte fallet. Av de språkskyddsärenden som inkom till Folktinget år 2022 gäller cirka en tredjedel direkt eller indirekt digitala tjänster. Situationen är klart otillfredsställande.

Statsrådets nationalspråksstrategi från 2021 uppställer som ett mål (5.1) att digitaliseringen ska stödja tillgodosendet av de språkliga rättigheterna och tillgången till tjänster på båda nationalspråken. Nationalspråksstrategin fastslår att de språkliga rättigheterna bör behandlas när man granskar behovet att utveckla lagstiftningen om digitala tjänster. Finansministeriet har ansvaret för att utreda behovet att uppdatera lagstiftningen om digitala tjänster, så att den inkluderar språkperspektivet. (2021:87, s. 56, 57)

Statsrådet lämnade en redogörelse om Finlands digitala kompass till riksdagen 20.10.2022. Enligt redogörelsen är en viktig aspekt av delaktigheten i det digitaliserade samhället att tjänster finns tillgängliga på båda nationalspråken och på andra språk i enlighet med principerna i nationalspråksstrategin (SRR 10/2022 rd).

Riksdagens grundlagsutskott konstaterar i sitt betänkande gällande regeringens berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen att språklagens förpliktelser ska beaktas när nya digitala tjänster och system skapas. Utskottet ser det som viktigt att de grundläggande språkliga rättigheterna beaktas från början när tjänsterna utvecklas och att digitala tjänster utvecklas parallellt i olika språkversioner (PeVM 5/2022 vp, 17.11.2022).

Folktinget hänvisar till dessa auktoritativa ställningstaganden och understryker det viktiga i att finansministeriet beaktar behovet av bestämmelser om tillgodoseende av språkliga rättigheter i kommande lagstiftning om digitala tjänster.

Folktinget framhåller ytterligare att det är av central betydelse att var och en har jämlika möjligheter att uträtta ärenden elektroniskt, vid behov med hjälp av stödtjänster. Ministeriet ska försäkra sig om att digitalt stöd erbjuds i tillräcklig utsträckning på finska och svenska i enlighet med enskilda personers val. Det är därtill angeläget att finsk- och svenskspråkiga personer som inte har förutsättningar eller möjligheter att använda digitala tjänster erbjuds alternativa tjänster på finska och svenska i enlighet med språklagen och principerna för god förvaltning.

4. Vapaa palaute?

-

Bejar Kristina
Svenska Finlands folkting